

דרך אפרתה

ביטאון המכללה
למורות ולגננות — אפרתה

1

החינוך לתפילה — האתגר

עורכים: ישראל רוזנסון, ציון עוקשי

תשנ"ו 1996

הוצאת מכללת אפרתה. רח' בן יפונה 17 ירושלים

דברי פתיחה

התפילה נתפסת כמבט ראשון כעניינו של האדם הדתי, אך לאמיתו של דבר, 'התפילה' היא חוויה שאינה ניתנת לניתוח מכלל החוויות האנושיות הבסיסיות ביותר. אין פלא שהעיסוק בתפילה מעורר אתגרים חינוכיים לא פשוטים, ואנשי חינוך בכל הרמות ובכל הגילים מתייגעים בשאלה איזו היא הדרך לחנך לתפילה.

דא עקא, שבמובן מסויים 'חינוך' ו'תפילה' הם תרתי דסתרי. שכן, יש בתפילה איזה שהוא מעמד עצמאי הנובע ממעמקי הנפש. יש משהו אמיתי ב'תפילה' דוגמת השריקה שהשמיע אותו עם הארץ בסיפור החסדי המשקף משהו שאי אפשר ללמדו! עם זאת, איש החינוך לא יוכל להפקיר תחום דתי עקרוני כל כך כתפילה ליד המקרה, ולא יתיר לעצמו להישען על התפתחות פנימית לא מבוקרת שלעתים עולה ולעתים מתבטלת. מקצוענו מחייב לחנך לתפילה ומצפוננו והשקפתנו מחייבים להתלבט בכך.

בביטאון זה, ביטאון ששי למכללת 'אפרתה', מרוכזים מאמרים מפרי עטם של מורי המכללה, ואליהם הצטרף מאמרו של פרופ' אביגדור שנאן, שנאות להרצות בפני תלמידות המכללה ומוריה ביום עיון שנערך במכללה בנושא התפילה. הביטאון מחולק לשלושה שערים:

שער א: התפילה בארץ ישראל — שתי נקודות מבט. נקודת מבט ראשונה זו הרצאתו של פרופ' שנאן ביום העיון, שעובדה למאמר ומתארת את עולמו של בית הכנסת הקדום בארץ ישראל שלאחר החורבן, בעיקר בתקופת האמוראים. ונקודת מבט שנייה זו רשימתו של ציון עוקשי על חוויותיו של מתפלל בארץ ישראל של קיבוץ גלויות במאה העשרים.

שער ב: החינוך לתפילה ודרכי הוראתה — השער פותח במאמר עקרוני של רפי ירחי המנתח בחדות, כדרכו, את הקשיים של החינוך הדתי לתפילה. לאחריו חמש רשימות המסכמות את יום העיון במכללה, את הדיון ואת התגובות שבעקבותיו. ולבסוף מאמר מקיף של לאה חובב על 'התפילה' בספרות הילדים.

שער ג: התפילה במקרא, בהלכה ובהגות. טבעי הוא שפתחנו בעמדתם של חז"ל, הם אלה שבתקופתם הלכה והתפתחה התפילה הממוסדת. ישראל רוזנסון והרב וולפיש פותחים, כל אחד בדרכו, בהצגת מוקדי המתח שבתפילה על פי חז"ל. ואחריהם עוסקים הרב סמואל ואהרון ארנד בשאלות הלכה בספרות הרבנית. המקרא זוכה לעיון בשני מאמרים, של אראלה

ידגר על התפילה בתהילים, ושל אביה הכהן על התפילה באיוב. לסיום, רות וולף מבליטה במאמרה את היות התפילה חוויה קיומית מנקודת המבט הפסיכולוגית.

*

לבסוף, עימנו תודה למנהל המכללה ד"ר צבי גסטורט שאינו חוסך מאמץ להוצאתו של הביטאון, ומדרבן לעיצובו ככלי חשוב לקידום המכללה ומוריה.

העורכים

ישראל רוזנסון וציון עוקשי